

A photograph of four young adults (three women and one man) sitting on a yellow sofa in a library. They are looking at a tablet together. The background is filled with bookshelves and warm lighting.

Hoe bouwen we samen aan een **STERKE** **INFORMATIESECTOR** in Vlaanderen?

Verkiezingsmemorandum Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief & Documentatie

Als vereniging van de **Vlaamse informatieprofessionals** fungeert de VVBAD als **kernpartner** in heel wat belangrijke maatschappelijke uitdagingen. Om deze rol naar behoren te vervullen, is het **engagement van de overheid** absoluut noodzakelijk. In dit memorandum stellen we een aantal **concrete vragen**.

Informatieprofessionals in bibliotheken, archieven en documentatiecentra werken elke dag aan een democratische samenleving en een sterke overheid. Om dat blijvend te realiseren, vragen de Vlaamse informatieprofessionals een engagement aan zowel de Vlaamse overheid als de lokale overheden. De sector is namelijk dé kernpartner in verschillende maatschappelijke uitdagingen: van gemeenschapsvorming, ongelijkheid en diversiteit, digitale inclusie, mis- en desinformatie, de duurzaamheidsagenda en leesbevordering tot de uitbouw van een transparante, performante en democratische – digitale – overheid. Hiervoor is ondersteuning en erkenning als partner nodig.

De VVBAD vraagt aan de Vlaamse overheid:

01 ERKENNING VAN ONZE OPDRACHT

Engageer u als overheid inhoudelijk en financieel voor een sterk en fijnmazig informatienetwerk van bibliotheken, archieven en informatiebeheerswerkingen.

We vragen de minister van Cultuur om een **visie** uit te werken voor het bovenlokaal bibliotheekbeleid en de **basisopdracht**¹ van een lokale **openbare bibliotheek** te erkennen in een **wetgevend kader**, waartoe het 'IFLA-UNESCO Manifest over de openbare bibliotheek 2022'² oproept.

We vragen aan de Vlaamse overheid om de lokale **archiefwerking**, **informatiebeheerswerking** en de **culturele** en **sociale rol** die tal van archiefinstellingen in de praktijk behartigen, organisatorisch een plaats te geven. In het bijzonder vragen we aan de Vlaamse regering om een **eenduidig aanspreekpunt** en bestuurlijke verantwoordelijke voor de deelsector archief- en informatiebeheer, door de heroprichting van het beleidsveld Informatiebeheer: **waar is de minister voor informatie?**

Hiermee wordt een duidelijke basis gelegd waarop lokale besturen verder kunnen bouwen, op maat van de diversiteit in Vlaanderen. Zo heeft elke Vlaamse burger in de toekomst een lokale bibliotheek en archiefwerking die nabij is, verankerd is in een breed netwerk en inzet op maatschappelijke uitdagingen, een netwerk dat door een wettelijke verankering door Vlaanderen ingezet kan worden om beleidsdoelstellingen te realiseren. Daarnaast heeft elke burger zo ook een toegangspoort tot de informatie waarop een persoon in onze democratische rechtsstaat recht heeft.

Onze vragen

- Een visie en een wettelijk kader voor de openbare bibliotheek met verankering van de basisopdracht.
- Eén aanspreekpunt in de Vlaamse regering met informatiebeheer als afzonderlijk beleidsveld.

¹) Basisopdracht = de bibliotheek als derde plek, die vrije en gelijke toegang tot informatie biedt. Het is een plek die verankerd is in de lokale gemeenschap, dicht bij alle burgers, met voldoende en professioneel geschoolde medewerkers die werken rond geletertheid, leesbevordering, (digitale) inclusie en levenslang leren.

²) <https://www.ifla.org/public-library-manifesto>

02 BETROKKENHEID BIJ MAATSCHAPPELIJKE UITDAGINGEN

We vragen de ministers van Cultuur, Onderwijs en Welzijn om bibliotheken en archiefwerkingen een centrale rol te geven in de aanpak van **maatschappelijke uitdagingen**. Erken en versterk de rol van de bibliotheken in **e-inclusie en digitale geletterdheid, duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)**, bij **leesbevordering** en **leesplezier** ongeacht de drager. Voor leesbevordering biedt de adviesnota Het Leesoffensief³ concrete acties als vertrekpunt. Erken en versterk de rol van **archiefwerkingen als culturele spelers** binnen het lokale netwerk. Zorg ervoor dat bibliotheken en archiefwerkingen het mandaat en de middelen krijgen om deze acties uit te voeren. We verwachten van de Vlaamse overheid sensitiviteit voor de **diversiteit en de verschillende snelheden binnen het Vlaamse archieflandschap** en een beleid dat erop is gericht om de groeiende kloven in het archieflandschap onderling én tussen archiefwerkingen en andere cultureel-erfgoedwerkingen te dichten. We vragen aan de minister van Onderwijs erkenning van de rol van een **beheerde (online) collectie en/of bibliotheek** in het **secundair en hoger onderwijs**.

Een **goed informatiebeheer** is hét fundament voor een verantwoord, transparant en klantgericht bestuur. Om informatierampen te voorkomen, is goed informatiemanagement cruciaal. Te vaak worden reactief nieuwe toepassingen bovenop huidige disfunctionele systemen gelegd. ICT is echter een middel, maar doorgaans niet de oplossing. Informatiebeheer is geen ICT, maar

informatiebeheerders werken wel samen met ICT'ers. Informatiebeheer is een sector in volle ontwikkeling en zal alleen maar belangrijker worden voor besturen door de verdere digitalisering van de overheid en de samenleving. Het is cruciaal om nu proactief te handelen. We vragen aan de Vlaamse overheid om **informatiebeheer als prioritaire doelstelling in alle bestuurslagen** te erkennen en om de juiste impulsen te geven. Zo kan deze sector zich ontwikkelen tot een volwaardig professioneel veld en kan uiteindelijk elk overheidsorgaan op de schouders van een solide informatiebeheerswerking steunen.

We vragen bovendien aan de Vlaamse overheid om actie te ondernemen waardoor private ondernemingen verplicht worden de **bestuursdocumenten** die zij in opdracht van de overheden beheren in een betekenisvol en herbruikbaar formaat – op elk gegeven moment – kosteloos terug aan te leveren aan de inrichtende overheid wanneer die daarom verzoekt.

Onze vragen

- Erken en betrek de informatiesector als partner in maatschappelijke uitdagingen, zoals e-inclusie, digitale geletterdheid, leesbevordering, leesplezier, duurzaamheid, ongelijkheid ...
- Erken de rol van bibliotheekwerkingen in het onderwijs. Op maat van de lagere, middelbare en hogere graad.
- Erken lokale archiefwerkingen ook als volwaardige culturele spelers en dicht de financiële en organisatorische kloof binnen het archieflandschap en met andere cultureel-erfgoedwerkingen.
- Neem informatiebeheer op als een prioritaire doelstelling in alle bestuurslagen.
- Creëer een wettelijke verplichting voor ondernemingen om kosteloos en zonder belemmeringen bestuursdocumenten te exporteren uit toepassingen.

3) <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/cultuureducatie/het-leesoffensief>

03 VERSTERKING VAN DE SECTOR

Versterk de sector door de uitbouw van een kenniscentrum voor de openbare bibliotheken.

Bestendig de werking van Cultuurconnect, die de bibliotheken ondersteunt in digitale uitdagingen en met elkaar verbindt. Die ondersteuning blijft nodig. Grijp het nieuwe decreet Digitale transformatie van de cultuursector aan om verder te investeren in de digitalisering van de sector en voldoende structurele innovatiemiddelen te voorzien. Zorg er daarnaast voor dat een organisatie kennis beheert en onderzoek doet naar andere aspecten van de bibliotheekwerking. Er is nood aan betrouwbare monitoring van evoluties in de sector als basis voor toekomstig beleid. Zorg ervoor dat dit centrum goede praktijken capteert en opschaaft. Zo behalen openbare bibliotheken een efficiëntiewinst en wordt hun professionele aanpak versterkt.

Lokale besturen worden geconfronteerd met zowel een **toenemende complexiteit van het archief- en informatiebeheer** als met kwaliteitseisen en verplichtingen vanuit de hogere overheden. Via het Bestuursdecreet, het Serieregister en de uitrol van het E-depot Digitaal Archief Vlaanderen (DAV) heeft de Vlaamse overheid veel impact op het archief- en informatiebeheer binnen lokale besturen. Te vaak is de haal- en betaalbaarheid van deze instrumenten niet afgestemd op het lokale niveau en worden deze besturen onvoldoende ondersteund om aan de eisen en verplichtingen te voldoen. Vooral kleinere besturen vallen buiten boord.

Bovendien is het huidige Vlaamse aanbod voor archieven rond digitalisering, digitaal informatiebeheer en archiefwerking – zoals meemoo, Archiefpunt, DAV – versnipperd. Zij spreken dezelfde sector aan, maar met verschillende stemmen. We vragen de Vlaamse overheid om **één aanspreekpunt**, afgestemd op de noden en diversiteit van de sector binnen Vlaanderen, in te richten dat ook een **regierol** opneemt om alle bestuurslagen in Vlaanderen weerbaarder te maken tegen de bovengenoemde uitdagingen. Het agentschap Facilitair Bedrijf met de cluster Documentbeheer is goed geplaatst om deze rol op te nemen voor de lokale overheidsarchieven. De VVBAD stelt daarom voor om de cluster Documentbeheer verder te versterken. Daarnaast vragen we aan de Vlaamse overheid om **schaalvergroting** te stimuleren door middel van een wettelijk kader en financiële middelen voor lokale archief- en informatiebeheerswerkingen om historische **digitalisering- en collectieregistratieachterstanden** in te halen, zoals de Vlaamse regering dat ook voor musea doet. Enkel hierdoor ontstaat de ruimte die zo cruciaal is om proactief een informatiebeheerbeleid te voeren teneinde informatierampen te voorkomen en een transparante democratische overheid te blijven bestendigen.

Onze vragen

- Continueer de werking van Cultuurconnect en bouw daarnaast een kenniscentrum uit voor de Vlaamse openbare bibliotheken.
- Voorzie één aanspreekpunt met de nodige middelen voor de Vlaamse archief- en informatiebeheersector dat een regierol opneemt.
- Voorzie middelen om digitaliserings- en collectieregistratie-achterstanden binnen lokale archiefwerkingen weg te werken.

De VVBAD vraagt aan de lokale overheden:

01 EEN BLIJVEND ENGAGEMENT

Een bibliotheek en een archiefwerking moeten dicht bij de burgers staan, met een dienstverlening die **voor alle inwoners makkelijk bereikbaar en toegankelijk is**. Erken als lokaal bestuur het **democratische belang van de openbare bibliotheek** en van **archieven als culturele instellingen** die vrije en gelijke toegang tot informatie bieden, met gekwalificeerd personeel en op een plek in de nabijheid van inwoners. Doe dat ook expliciet in de strategische planning, in verbinding met de lokale relevante partners. De budgetten worden minstens geïndexeerd en personeel dat uit dienst gaat, wordt vervangen door gekwalificeerde medewerkers.

De maatschappij verandert snel en om als professional hierin te functioneren, is **levenslang leren** een belangrijk aandachtspunt. Vandaar vragen we aan lokale besturen om voldoende **tijd en financiële middelen** te voorzien voor alle informatieprofessionals in bibliotheken, archieven en documentatiecentra om **navormingen** te volgen en deel te nemen aan **netwerkmomenten**.

Onze vragen

- Zet in op een nabije, toegankelijke bibliotheek voor elke burger, zowel digitaal als fysiek.
- Voorzie een open, relevante en toegankelijke archiefwerking.
- Neem bibliotheek, archief- en informatiebeheerswerking op in de strategische planning.
- Voorzie financiële middelen voor professionalisering.
- Voorzie voldoende personeel met de juiste sectorgebonden competenties.

02 SAMENWERKING IN HET KADER VAN LOKALE UITDAGINGEN ZOALS DIGITALISERING, E-INCLUSIE, GELETTERDHEID EN DUURZAME ONTWIKKELING

Geef als lokaal bestuur de openbare bibliotheken en archiefwerkingen een rol in het meerjarenplan bij de aanpak van maatschappelijke uitdagingen zoals ongelijkheid, informatietoegankelijkheid, leesbevordering, e-inclusie, (digitale) geletterdheid en de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)⁴. Stimuleer een goede en integrale samenwerking tussen de lokale openbare bibliotheek, archiefwerkingen en andere gemeentediensten aan de ene kant, en intermediaire partners waaronder onderwijs, verenigingen en initiatieven, maar ook bovenlokale cultuurbeleidsverenigingen via erfgoedconvenanten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden aan de andere kant.

Lokale besturen erkennen dat een **duurzame informatiebeheerswerking** een fundamentele pijler is van organisatiebeheersing, in dialoog met informatieveiligheid, en positioneren deze werking als een eigen domein in de interne, ondersteunende werking van de organisatie, net zoals een dienst financiën, personeel en ICT. Lokale besturen bouwen een proactieve informatiebeheerswerking uit tot een volwaardige dienst (verlening), al dan niet over de grenzen van de eigen organisatie heen. Elk lokaal bestuur heeft op zijn minst **één informatiebeheerder in dienst**, al dan niet binnen een bovenlokale samenwerking. Elk lokaal bestuur neemt informatiebeheer als prioritaire doelstelling op in zijn **meerjarenplan** en voorziet personeels- en financiële middelen. Het is belangrijk om vragen over het beheer van informatie te stellen voordat de informatie gevormd wordt, zodat informatiebeheerswerkingen niet achter de feiten aanhollen.

Onze vragen

- Geef openbare bibliotheken en archieven een rol in de meerjarenplanning bij lokale maatschappelijke uitdagingen.
- Neem informatiebeheer op in de meerjarenplanning met financiële en personeelsmiddelen.
- Neem als lokaal bestuur een informatiebeheerder in dienst.

4) Meer informatie over de mogelijke rol van de bibliotheken in de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen is te vinden op deze webpagina's: <https://www.ifla.org/units/sustainable-development> en <http://www.eblida.org/Documents/EBLIDA-Report-SDGs-and-their-implementation-in-European-libraries.pdf>

De Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief & Documentatie (VVBAD) verenigt alle informatieprofessionals in Vlaanderen en Brussel. Als beroepsvereniging staan we voor een sterke informatiesector die **vrije toegang** tot informatie, **transparantie** en **inclusie** hoog in het vaandel draagt.

Foto: © Michiel Devijver

VLAAMSE VERENIGING VOOR BIBLIOTHEEK, ARCHIEF & DOCUMENTATIE

Statiestraat 179 • 2600 Antwerpen (Berchem) • 03 281 44 57 • vvbad@vvbad.be • www.vvbad.be